

Çocukların Cinsel Eğitimi: Geçmişten Günümüze Bir Bakış

Sexual Education of Children: An Overview from the Past to Present

Fatma ÇALIŞANDEMİR*

Saniye BENCİK**

İsmihan ARTAN***

Hacettepe Üniversitesi

Öz

Cinselliğin tarihi, insanlığın tarihi ile beraber başlamaktadır. Cinselliğin tarihinin bu kadar eski olmasına rağmen, cinsel eğitimin 20. yüzyılda önem kazanmaya başlaması şaşırtıcıdır. Ülkemizde ise cinsellikle ilgili konular hâlâ kaçınılan, konuşulmaması tercih edilen konulardır. Dolayısıyla ülke bazında bir cinsel eğitim politikasından da söz edilememektedir. Oysa cinsel eğitimin bireysel ve toplumsal pek çok yararı olduğu ve özellikle ülkemizde cinsel eğitime şiddetli bir gereksinim duyulduğu da unutulmamalıdır.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın okul öncesi ve ilköğretim programları incelendiğinde, "cinsel eğitim" kavramının programlar içinde hak ettiği yeri bulamadığı görölmektedir. Bu nedenle öncelikle ülkemiz çocukları için bir "cinsel eğitim" tanımı yapılmalı ve bundan sonra da cinsel eğitim hedefleri belirlenmelidir. Cinsel eğitimin; vücut kısımlarının adları, fonksiyonları, korunması ve üreme bilgilerinin çok ötesinde olduğu bilinci artık yayılmalıdır. Cinsel eğitimin hedeflerinin bölgelere, illere hatta aynı ildeki ilçelere veya mahallelere göre de değişebileceği unutulmamalıdır. Hedefleri belirlemek için ailelere ve çocuklara yönelik geliştirilmiş değerlendirme araçlarına gereksinim vardır. Bu araçlardan elde edilecek olan veriler ışığında, program hedefleri belirlenmeli ve bir an önce uygulamaya başlanmalıdır.

Anahtar Sözcükler: Cinsel eğitim, erken çocukluk dönemi.

Abstract

The history of sexuality starts with the history of humanity. It is interesting that although the history of sexuality is so old, sexual education gained importance only in the 20th century. Sexuality-related issues are usually issues that are avoided and are preferred not to be talked over and mentioned in our country. Hence, we cannot talk about a sexual education policy throughout the country. However, it should not be forgotten that sexual education has many individual and social benefits and a serious need for sexual education can be felt particularly in our country.

When the preschool and primary programs of the Ministry of Education are examined, it can be seen that the concept "sexual education" does not take place as much as it needs to do. First of all, the definition of sexual education should be made for the children and then the educational objectives should be determined. The awareness that sexual education is more than the names of body parts, their functions, and protection and reproduction issues should be increased.

The definition of sexual education may be single, but it should be remembered that the objectives may change among provinces and even among the districts in the same province. Evaluation tools developed towards families and children are needed to determine the objectives. Under the light of the data to be gathered with these tools, the program objectives should be determined and should start to be implemented immediately.

Key Words: Sex education, early childhood

* Uzm. Fatma ÇALIŞANDEMİR, Hacettepe Üniversitesi, Çocuk Gelişimi Bölümü, fcalisandemir@gmail.com

** Uzm. Saniye BENCİK, Hacettepe Üniversitesi, Çocuk Gelişimi Bölümü, saniyebencik@yahoo.com

*** Prof.Dr. İsmihan ARTAN, Hacettepe Üniversitesi, Çocuk Gelişimi Bölümü, ismihan@hacettepe.edu.tr

Summary

The history of sexuality starts with the history of humanity. It is interesting that although the history of sexuality is so old sexual education gained importance only in the 20th century. It is a fact that despite the increase in the number of studies in this regard, the current number is still far from being sufficient.

Sexuality-related issues are usually issues that are avoided and are preferred not to be talked over and mentioned in our country. Hence, we cannot talk about a sexual education policy throughout the country. However, it should not be forgotten that sexual education has many individual and social benefits and a serious need for sexual education can be felt particularly in our country. Before preparing a sexual education program for our country, it will be useful to examine sexuality in history in brief to understand the current situation and make plans through determining objectives towards the future. However, it can be seen that until the 20th century, the number of studies regarding the childhood period and sexual education were very limited. Because of that, we cannot find studies on “sexual education of children” before then.

In the 20th century, a number of analysts and new ideas emerged on this issue. Among them are Freud, Erikson, Bandura, Kohlberg and Bem.

Considering the definition of the term “sexual education,” it can be seen that it has a very wide usage. Naturally, the term “sexual education” will be defined differently by different professional groups. For many years, the term has been considered in a physiological and biological framework by many professional groups. This led the content of the term being associated more with the reproduction and birth control issues, which are more biological in essence. The term now also refers to personal skills such as making decisions and taking responsibility, the gaining of communication skills and being informed about sexual health and sexuality. The influence of psychology, sociology and similar social sciences in the formation of this new content cannot be denied.

It has been indicated that the sexual education of children have been neglected for centuries and the reason for that was probably that the children did not gain reproduction capacity yet. However, French thinker Montaigne of the 16th century said, “The learning of sexual facts from early ages will make the person more chaste and more productive, otherwise everybody would try to find that person with their own fantasies and fire,” in his book entitled *Attempts*. While this famous thinker displayed such attitude centuries ago, what is the importance paid to the issue of sexual education in our country and what do other countries do about the issue today? Considering the high number of countries in the world, the fact that there are different provinces or regions in every country, the fact that there are different lives at different socio-economic levels, different religious and political influences in every country it may be understood how difficult it is to examine the issue of sexual education in the countries and to talk about a “single sexual education model or program” for every country. However, it will still be useful to examine the existing models.

We can talk about five different phases in the sexual education programs. The first phase programs were programs towards communicating information with the aim of decreasing the number of adolescence pregnancies. The second phase programs emphasized the values and decision making skills. The third phase programs are developed against the former ones. In this phase some opposed sexual education in schools and some thought that the existing programs are too liberal and too tolerant. In the fourth phase programs, the focus of sexual education shifted from the prevention of diseases to the issue of AIDS and other sexually transmitted

diseases. The major objective of the fifth phase programs is to show that the only moral and safe approach is "avoidance."

In Turkey, sexual education was discussed for the first time in the initiatives made after the issue became a part of the sphere of activity of the Turkish Family Planning Association in 1974 with the contribution of an internationally supported volunteer organization and the necessity to research the level of information and attitudes regarding the issue were addressed. In parallel with the spread of HIV/AIDS in 1990s, special projects were run under the leadership of volunteer organizations in our country, although limited in number in order to inform young people about reproductive health and to meet the service needs and local education activities were held.

When the programs of the Ministry of Education are examined, it can be seen that the concept "sexual education" does not take place as much as it needs to do. First of all the definition of sexual education should be made for the children in our country and then the educational objectives should be determined.

Unfortunately, it is evident that this issue does not take sufficient place in the school programs. It is also known that the families are not well-informed about the issue either as the current parents are the students of some time ago and were not educated on the issue. However, parents are the first sexual educators of their children. They should have a function of providing the first sexual information and set a model and demanding sexual education from the school, supporting the education provided, being part of the education provided and monitoring the education provided. One of the reasons why families avoid sexual education is their being embarrassed to talk on the issue and another one is that they do not feel well-informed about the issue.

First of all, the definition of sexual education should be made for the children in our country and then the educational objectives should be determined. The issue of AIDS and other sexually transmitted diseases has been at the forefront and the image that sexual education solely aims to protect people from these has been established. The awareness that sexual education is more than the names of body parts, their functions, and protection and reproduction issues should be increased. The definition of sexual education may be single, but it should be remembered that the objectives may change among provinces and even among the districts in the same province. Therefore, well-prepared evaluation forms are needed. What do children know, what are the issues that the children have wrong information about, what do children need to know and what are the attitudes of children towards these issues? There is also a need for forms where the families will respond to the same questions.

Evaluation tools developed towards families and children are needed to determine the objectives. Under the light of the data to be gathered with these tools, the program objectives should be determined and should start to be implemented immediately.

Giriş

Cinsellikle ilgili konular genellikle ülkemizde kaçınılan, konuşulmaması, dile getirilmemesi, dokunulmaması tercih edilen konulardır. Bunun bir sonucu olarak konuyla ilgili terimlerin tam olarak oturmadığı, yanlış şekillerde kullanıldığı görülmektedir. Bu nedenle cinsel eğitim konusu irdelenirken öncelikle cinsellikle ilgili bazı temel terimleri gözden geçirmekte yarar vardır.

Cinsiyet (Sex): Kişinin biyolojik kimliğini ifade eder. Kısaca "erkek" veya "dişi" olmayı belirtir. Genler tarafından belirlenir (Rice, 1989).

Cinsellik (Gender): Cinsiyetin belirleyicisi olan biyolojik kimlikten daha geniş bir çerçeveyi belirtir. İnsan cinselliğinde, bedensel, psikolojik, sosyal, kültürel, ekonomik boyutlara dikkat çeker (Haktanır, 2005; Rice, 1989; NICHY, 1992).

Cinsel Kimlik (Gender Identity): Kişinin kadın veya erkek olmayla ilgili içsel algısı veya duygusudur. Genelde kişinin cinsel kimliği biyolojik kimliği ile paraleldir. Yani biyolojik olarak erkekse, kendisini erkek olarak; biyolojik kimliği kadın ise kendisini kadın olarak algılar. Ancak bazı durumlarda biyolojik olarak erkek veya kadın olmasına rağmen, kendini biyolojik kimliğine uygun olarak algılamayabilir (Rice, 1989).

Cinsel Rol (Gender Role): Toplumun erkeğe ya da kadına uygun görenek tanımladığı davranış biçimleridir (Bayhan ve Artan, 2004).

Bugün gelinen noktayı anlayabilmek ve geleceğe yönelik hedefler belirleyerek plan yapabilmek için tarih boyunca cinselliğin kabaca incelenmesi yararlı olacaktır.

Tarih Boyunca Cinsellik

Cinselliğin tarihinin insanlığın tarihi ile beraber başladığı bilinmektedir. Ancak tarihöncesi dönemde, yaklaşık olarak M.Ö. 3200 yılında, kayıtlı tarihin başlangıcından önce cinsiyetler arasındaki ilişkiler konusunda çok fazla kesin kanıt yoktur. Bu dönemle ilgili daha çok mağara duvarlarındaki resimlerden bilgi edinilmektedir (Tannahill, 2003).

Tarihöncesi ve ilkçağ insanlığının cinselliği ile ilgili olarak üç dönemin birbirini izlemiş olması gerektiği düşünülmektedir. Bunlar; hayvanlarınkine benzeyen doğal bir eşlilik, bir arada yaşamın getirdiği fırsatların çoğalmasıyla gelen poliandri (Bir kadının birçok erkekle aynı anda evli olması) ve tarım toplumuna geçilmesi ile birlikte toplum yararına örgütlenmiş tek eşliktir. Toplumsal sınıfların ortaya çıkışı ile birlikte her sınıfın cinselliği ve kadını değerlendirışı de farklılık göstermeye başlamıştır (Moralli-Daninos, 1974).

Yontma Taş Devri'nde insanların cinsel yaşamında dişinin rızasının, çocukları için fedakârlık yapmanın ve belli çiftleşme dönemlerinin önemli olduğu görülmektedir. Çiftleşmeyle ilgili en eski resim Fransa'da Laussel mağarasında bulunmuştur. Başka bir resimde de kadına karşı duyulan aşırı sevgi ve saygının, hatta bir tür tapınmanın daha o devirlerden başlayarak kurulduğu görülmüştür (Moralli-Daninos, 1974). Bu döneme ait çocuklara yönelik cinsel eğitimle ilgili hiçbir belge ya da resme rastlanmamıştır.

Üst Yontma Taş Devrine ait resimler incelendiğinde ise kadının genel çizgisinin değiştiği görülmektedir. Bu resimlerde, erkeğin avlandığı, kadınınsa av hayvanını pişirdiği, bitki köklerini ve yapraklarını topladığı görülmektedir (Moralli-Daninos, 1974).

Tarihöncesi dönemde cinsellikle ilgili olarak mağara ve taş kalıntılarında bilgi edinilmektedir. Kadın ve dişi idollere tapınılan tarihöncesi çağda, kadınların soyu sürdürmelerine saygı duyulmuş, üretkenlik önemli olmuştur. Erkeğin üretkenlikteki rolünden dolayı nasıl algılandığı bilinmemektedir. Daha sonraları yerleşik düzene geçilmesiyle birlikte erkeğin üremedeki rolünün anlaşılmasına başlandığı ve M.Ö. 9000'lerde babalık kavramının oluşmaya başladığı düşünülmektedir.

Ayrıca M.Ö. 3000'li yıllarda Mısır'da erkeklerde çokeşlilik yaygın olmakla birlikte, kısmen ekonomik nedenlerden ötürü, firavunlar hariç, zamanla yerini tekeşliliğe bırakmıştır (Tannahill, 2003).

M.Ö. 479 yıllarına ait eserlerin üzerinde yer alan çizimlerden elde edilen bilgilere göre, o dönemde erkek evlat sahibi olmak mutluluk vericidir. Daha önceki dönemlerde bir erkek çocuğun sadece müzik ve spor eğitimi görmesi yeterliyken, M.Ö. 479 yıllarında iyi bir vatandaş olmanın başta gelen koşullarından biri okuma-yazma bilmektir. Okuma-yazma konusundaki ilk

dersleri, eve gelen özel öğretmenler vermekteydi. Ancak tüm bunlar varlıklı ailelerin çocukları için mümkündü. Kız çocukları ise genç kızların ve bayanların katıldığı festivallerden birine gitme dışında evden pek çıkmamakta ve evde iyi bir ev kadını için gerekli olan konularda ustalaşırlar. Evlenecek kızların okuma-yazma bilmeleri büyük bir avantajdı. Ancak sadece bazı varlıklı ailenin kızları okuma-yazma bilmekteydi. Onlar da okuma-yazmayı evde, ya annelerinden ya da dadılarından öğrenmektedir (Jenkins, 1993).

İlkçağda, iki yüz elli yıl boyunca tiyatro yalnızca erkeklerin gidebilecekleri bir eğlenceydi. Kadınlar, oyuncuların ve seyircilerin cinsel oyuna etkin bir biçimde katıldıkları (çağımızdaki striptizleri anımsatan) özel gösterilerle tiyatroya girebilirlerdi. Uzun bir dönem kadın rollerini genç erkekler üstlenmişlerdi, bu da kadınsı kılık özentisine yol açabiliyordu (Moralli-Daninos, 1974).

Ortaçağ Hıristiyanlık âleminde 5. yüzyıldan başlayarak daha önce M.Ö. 2000 yıllarında Mısır'da başlamış olan ilk evlilik müessesesi, bütünüyle kiliseye bırakıldı. Kadının statüsü düşürüldü ve evden dışarı çıkması yasaklandı (Özgüven, 1997; Moralli-Daninos, 1974).

16. yüzyıldan önce aileler bireysellikten, özel yaşamdan uzaktı. Aile üyeleri aynı çatı altında aileden olmayan hizmetçi, uşaklarıyla çalışır, yemek yer ve uyurlardı. Çocuklara ait özel ortamlar yoktu. Çocuğun aile ekonomisine katkıda bulunması beklenirdi. Cinsel konular gizli olmayan biçimde ve cinsel davranışlar rahatça izlenebilecek kadar açıktaydı. Seks oyunları, mastürbasyon hoş karşılanmaktaydı. (Yelken, 1996). Daha sonraki yüzyılda yaşanan sosyal ve kültürel değişimler sonucu ailelerin yaşam şekli değişti, cinsel ilişkiler özel ve gizli oldu ve cinsellik günahkârlık olarak görüldü.

17 ve 18. yüzyılda cinselliğe karşı olan bu büyük değişiklik çok katı ve ahlakçı bir görüşün etkisi altındaydı. Calvinci görüş; cinsel isteklerin, evlilik dışı ilişkilerin günah olduğunu vurguluyordu. Evliliğin insanları bu çok kötü günahlardan koruduğu düşünülüyordu. Bu görüşe göre, çocuklar ve kadınlar cinsellikle ilgili olmamalıydı (Yelken, 1996).

Kraliçe Victoria'nın tahta olduğu dönemde, kadın tek başına doktora gidemiyor, bir oyuncak bebek üstünde ağrıyan yerini işaret etmekle yetiniyordu. Yine bu dönemdeki anne ve babalar çocukları kolayca içine alabilen şeytanın güçleriyle ilgilendiler. Çocukların mastürbasyon yapması anne ve babaları çok endişelendiriyordu. Mastürbasyon kendi kendini taciz etme olarak değerlendiriliyordu. Anne ve babalar mastürbasyonun çocuklarının sağlığına zarar vereceğini, deliliğe, epilepsiye, tüberküloza yol açacağını düşünüyordu. Ebeveynler sıkı bantlar, elektrik şoku gibi değişik yöntemlerle, çeşitli aletlerle çocukların mastürbasyon yapmasını engellemeye çalışıyordu. Önleyici tedbir olarak anne ve babalar çocuklarının ellerini gece yatağa bağlıyordu. Eğer çocuklar bu sıkı kontrollere rağmen mastürbasyona devam ederlerse, çocukların cinsel organlarının sinirlerine sıcak demirle zarar veriyorlardı. Çocukların cinselliğine yöneltilen bu sadistçe yaklaşım 20. yüzyılın başlarında da varlığını sürdürdü (Moralli-Daninos, 1974; Yelken, 1996).

Günümüzde cinsel organların kesilip koparılmasının yalnızca Kuzey Afrika'da olduğu bilinmektedir. Bununla birlikte genital organın makasla ya da çeşitli aletlerle kesilmesi, mastürbasyona karşı yaygın bir tedavi yöntemiymiş. Batı medeniyetlerinde bile klitoris kesilmesi bir tedavi yöntemi olarak kullanıldı. Cinsellikle ilgili soru soran çocuklar o dönemde aşağılandı. Hatta aileleri tarafından reddedilerek yetimhane ve kiliselere yerleştirildi. 19. yüzyılda liberal anne-babalar çocuklarını masum ve aseksüel olarak görmekteydi. Bu görüş yavaş yavaş yaygınlaştı ve "kötü ruhlu çocuklar" kavramını yumuşattı. Anne ve babalar çocuklarının doğal masumiyetini korumak için kendi cinsel isteklerini gizlediler ve cinsel bilgilere karşı çocukları korudular. Okullarda ve toplumda cinsellik hakkında konuşmalar gizli olarak yapıldı (Yelken, 1996). 19. yüzyıl sonlarına doğru Darwin "Türlerin Gelişimi" ve daha

sonra Freud "Cinsellik" teorisiyle insan davranışlarının kaynağı olarak cinsel faktörlerin önemini ortaya koymada öncülük etmiştir (Özgülven, 1997).

20. yüzyılda ailenin yapısının değişmesi, kadının ev dışında güçlenmesiyle değişen ebeveyn rolleri sonucu çocukların cinselliği keşfetmesi hoş karşılanmaya başlandı. Çocuklar cinsel istek ve eylemlerinde cezalandırılmadan uyarıldılar. 1950'lerde çocukların cinsellikle ilgilenmeleri konusunda etkili bir görüş yaygınlaştı ve "çocukların cinsellikle ilgilenmesini anne ve babalar problem etmemeli" diye düşünölmeye başlandı ve bu düşünce giderek yaygınlaştı. Seks, masum çocuğun geçici bir hevesi olarak değerlendirildi. Orta sınıf ebeveynleri erkek çocuğun "penisini" adlandırmaya başladılar ama kızların cinsel organını "vajina" olarak adlandırmaktan kaçındılar (Yelken, 1996).

ABD üniversitelerinde temeli çok eskilere dayanan "insanlarda cinsellik" adlı bir kursun olduğu bilinmektedir. Ancak bununla birlikte 20. yüzyılın ilk yarılarında Freud'un yazıları çocuk cinselliğini tekrar gündeme getirmiştir. Seks el kitapları, broşürler yaygın olarak basılmaya ve okunmaya başlanmış, cinsellik hayatın önemli bir parçası olarak tanımlanmıştır. Tarihte ilk kez fiziksel zevkler sağlığın anahtarı olarak göröldü. Freud, çocuğun cinselliği kavramını ve sergilenen cinsel davranışları bir bütün olarak görmüştür (Özgülven, 1997; Yelken, 1996).

20. yüzyılda Freud'a ek olarak Alfred Kinsey, Masters ve Johnson'ın bu alanda önemli çalışmaları olmuştur. Gençlerle ve yetişkinlerle cinsel konularda gözlemsel çalışmalar yapmışlar ve cinselliğin psikolojisi ile ilgilenmişlerdir. Bu yüzyılda birçok toplumda ve kültürde çocuğun cinselliği kabul edilmiş, ancak çocuklar cinselliğe karşı "korunmaya muhtaçtır" görüşü de devam etmiştir. Bu görüşün etkisiyle bugün birçok ölkede çocuklar cinsel taciz, ergenlik ve AIDS'e karşı bilgilendirilmektedirler. Günümüzde erken yaşlardaki cinsel eğitimin, yetişkinlikte daha sağlıklı bir cinsel yaşamın oluşmasına katkıda bulunacağı, araştırmacılar tarafından kabul edilmektedir (Yelken, 1996).

1926-1984 tarihleri arasında yaşayan, 20. yüzyılın önemli düşünürlerinden Michel Foucault, yaklaşık üç yüz yıldır cinselliğe ilişkin söylemlerin azalacağına çoğaldığını ve beraberinde de yasaklamalar ve engellemeler getirdiğini söylemektedir. Ancak bu yasaklamalar ve engellemelerin cinsel uyumsuzluğun artmasına yol açtığını düşünmektedir (Foucault, 1976-1984, çev:1996).

20. yüzyıla kadar hem çocukluk dönemi ile hem de cinsel eğitimle ilgili çalışmalar çok sınırlı sayıda kalmıştır. Onur (2005)'un aktardığına göre, çocukluğa ilişkin tarih araştırmaları Philippe Aries'in (1973) çalışmasıyla başlamaktadır. Aries bu çalışmasında, ortaçağ yazarlarının gelişim dönemlerine ilişkin yazılarını, ortaçağ resim sanatındaki çocuk portrelerini, çocukların giysilerini, oyun ve eğlencelerini, ahlakçıların masum çocuk kavramına ilişkin görüşlerini inceleyerek ortaçağda çocukluk kavramının olmadığı sonucuna varmıştır. Aries'e göre modern çağa özgü çocukluk anlayışı 17. yüzyıldan itibaren gelişmeye başlamıştır. Bu anlayışın gelişmesinin geç olması, çocukların cinsel eğitimi konusunun da geç gündeme gelmesine neden olmuştur. Bu nedenle başlı başına "çocukların cinsel eğitimi" gibi çalışmalara da rastlanamamaktadır. Ancak 20. yüzyılda pek çok teorisyen, gelişim ve çocuk konusunda çalışmalar yapmaya ve teoriler geliştirmeye başlamıştır. Bu konuları incelerken cinsel gelişim konusuna da değinmişlerdir (Bergen, 2007).

Bulut (2005), cinselliğe bakışın değişik kültürlerde zaman içinde değişiklikler olmakla beraber başlıca dört grupta toplanabileceğini belirterek konuyu özetlemiştir:

1. *Bastırılmış Grup*: Cinsellik tümüyle reddedilir. Yalnızca neslin çoğalması için gereklidir. Evlilik dışı cinsellik ya da çocuk oyunları kesinlikle yasaklanan davranışlardır. Bu tutum geleneksel toplumlarda görülür.

2. *Sınıflandırılmış Grup*: Çocuklukta cinsel oyunlar kabul görmez. Genellikle evlilik öncesi cinsellik onay görmez. Çelişkiler cinselliğe hem korku, hem de kaçınılmazlık yükler. İkel toplumlarda az rastlanan bu tutum medeniyetle birlikte yayılmıştır.
3. *Cinselliğe İzin Verilen Toplumlar*: Belirli yasaklar olsa da yasakların delinmesi övünülecek davranışlardır. Çocuk cinselliği teknik olarak yasaklanmıştır, ancak olursa da görmezlikten gelinir. Evlilik öncesi cinsellik normaldir. Her iki cins için de cinsel haz doğal yaşamın kaçınılmaz bir parçasıdır.
4. *Cinselliğin Desteklendiği Toplumlar*: Cinselliği bir kültür birikimi olarak benimser. Cinsellik, insan mutluluğunun vazgeçilmez bir ögesi, erken cinsel deneyimler ise sosyal ve biyolojik olgunlaşmanın gerekli bir parçasıdır.

Türkiye'de cinselliğe tarihsel olarak bakıldığında, çok kabaca üç döneme ayrılabilceği görülür. Birincisi Orta Asya Şamanist geleneği; ikincisi 10. yüzyıldan itibaren İslamiyetin kabulü; üçüncüsü ise 1923'ten bu yana Cumhuriyet dönemidir.

Türkler 9. ve 10. yüzyıl arasında İslamiyeti kabul etmişlerdir. Bu dönemden önceki Şamanist inançta kadın-erkek her bakımdan eşitti. Poroy (2005)'un aktardığına göre Doğramacı, 8. yüzyıl Orhun Kitabelerinde Türk kadınından saygı ile bahsedildiğini, Oğuz prenseslerinin sosyal ve siyasi alanlardaki çalışmalarına da değinildiğini belirtmektedir. Eski Türklerde Şamanizmin yanı sıra diğer bir inanç olan Toyonizm de erkeğin kutsal gücüne inanmaktaydı. Her iki inanç eşit değerdeydi. Bu nedenle Türklerde kadın ve erkek hukukça ve törece eşit tutulurdu. Genellikle bu dönemin Türk kültüründe kadın, aşk ve cinsel haz yaşantısı aracı olmaktan çok, erkeğiyle eşit konumda, bir yaşam savaşımı ortağı olarak algılanmaktaydı.

Selçuklu dönemi kadınlarının sosyal, ekonomik ve kültürel durumlarını detaylı olarak ortaya koymayı sağlayacak kaynaklar sınırlıdır. Bilim dünyasında, bu dönemde kadının etkili olduğunu gösteren önemli örnekler mevcut olmakla birlikte, politika hayatında kadının çok fazla etkili olduğunu söylemek mümkün değildir. Kadın-erkek ilişkisi Selçuklu devrinden sonra Osmanlı döneminde giderek İslam'ın etkisinde kalmıştır. Bu dönemde harem geleneği görülür. Harem bir poligamidir. Yani harem bir evde, nikahlı ve nikahsız eşlerin ve kadın hizmetkârların yaşadığı bölüme verilen addır. Haremin en gelişmiş biçimi Osmanlı padişahlarınca kurulmuştur. Osmanlı toplumunda cinsler arasında çok katı bir eşitsizlik vardı (Poroy, 2005).

Bugün Türkiye'de cinsellik Doğu ve Batı kültürleri arasında bocalanmakta olup, ortaçağın bağınaz kurallarından, son derece serbest davranış şekillerine kadar değişik yaşam tarzlarını bulmak mümkündür. Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonra kadınlara hukuk açısından eşit haklar yanında, eğitimde ve iş hayatında eşit fırsat verilmesi amaçlanmıştır. Fakat geleneksel kadın-erkek eşitsizliği bugün de sürmektedir (Poroy, 2005).

Cinsel Eğitim

Taşcı (2003), insanların, cinsel eğitimi anlama biçimlerine göre olumlu ya da olumsuz tavırlar gösterdiklerini belirtmektedir. Bu nedenle insanların, cinsel eğitimin faydasını, zararını, gerekliliğini ve gereksizliğini tartışmadan önce, cinsel eğitimden ne anladıklarının açıklığı kavuşmasının, tartışmaları azaltacağını vurgulamaktadır.

Cinsel Eğitim Nedir?

Cinsel eğitim teriminin çok geniş bir kullanımı olduğu görülmektedir. Uzun yıllar boyunca pek çok meslek grubu tarafından fizyolojik ve biyolojik bir çerçevede ele alınmıştır. Bu da içeriğinin biyolojik temele dayanan üreme ve doğum kontrolü konularına yoğunlaşmasına yol açmıştır. Ancak Çok (2003), son zamanlarda "cinsel eğitim" in "cinsellik eğitimi" kavramına

dönüşme eğiliminde olduğunu savunmaktadır. Günümüzdeki "cinsellik eğitimi"nin ise cinsel konuların eğitimine daha geniş bir bakış açısından yaklaşmakta olduğunu ve konunun disiplinler arası çerçeveden ele alınmasına dayandığını da belirtmektedir. Artık terim karar verme, sorumluluk alma gibi kişisel becerileri, iletişim becerilerinin kazandırılmasını, cinsel sağlık ve cinsellik konusunda bilgilendirme konularını da ifade etmektedir. Bu yeni içeriğin oluşturulmasında psikoloji, sosyoloji ve benzeri sosyal bilimlerin etkisi inkâr edilemez (Measor, Tiffin ve Miller, 2000). Elbette ki "cinsel eğitim" terimi farklı meslek gruplarının farklı tanımlanacaktır. Çocuk Gelişimi açısından da farklı şekilde tanımlanması kaçınılmazdır. "Cinsel eğitim", bireyin fiziksel, duygusal ve cinsel gelişimini anlaması, olumlu bir kişilik kavramı geliştirmesi, insan cinselliğine, başkalarının haklarına, görüş ve davranışlarına saygılı bir bakış açısı edinmesi ve olumlu davranış biçimi, değer yarguları geliştirmesi eğitimidir şeklinde tanımlanabilir (Bayhan ve Artan, 2004).

Bulut (2005), çağlar boyunca çocukların cinsel konularda eğitilmelerinin ihmal edildiğini, buna da muhtemelen çocukların henüz üreme yeteneklerinin olmamasının neden olduğunu belirtmektedir. Artan (2002), cinsel eğitim denince akla ilk olarak üreme ve buna bağlı olarak da cinsel ilişkinin geldiğini belirtmektedir. Oysa cinsel kimlik tanımına bakıldığında, cinsel eğitimin içeriğinin çok daha farklı olması gerektiğini vurgulamaktadır. 1533-1592 yılları arasında yaşamış olan Fransız düşünür Montaigne, Denemeler kitabında, "Cinsel gerçeğin erkenden öğretilmesi daha iffetli ve daha verimli olmasını sağlar, yoksa herkes onu kendi hayal gücünün keyfine ve ateşine göre bulmaya kalkar" demektedir (Montaigne, 1984). Bu ünlü düşünür yüzyıllar öncesinde bu yaklaşımı sergilerken acaba günümüzde cinsel eğitim konusuna ne kadar önem verilmekte ve ülkeler neler yapmaktadırlar? Dünya üzerindeki ülkelerin çokluğu, her ülkede farklı eyalet veya bölgeler olduğu, her ülkede farklı sosyo-ekonomik düzeyde yaşamlar olduğu, farklı dini ve politik etkiler olduğu düşünülürse, ülkelerdeki cinsel eğitim konusunun incelenmesinin ve her ülke için tek bir cinsel eğitim modelinden veya programından söz etmenin ne denli zor olduğu da anlaşılabilir. Yine de konuya ışık tutması açısından bazı örneklerin incelenmesi yararlı olacaktır.

Gelişmiş ülkelerin pek çoğunda, çoğu Batı ve Kuzey Afrika ülkelerinde, zorunlu olmasa da cinsel eğitim okullarda verilmektedir. ABD'de cinsel eğitim ve programları, eyalet yönetimlerinin kararlarına bırakılmış durumdadır (Donovan, 1992).

Danimarka, 1971'de okullarda cinsel eğitimi zorunlu kılan yasayı kabul etmiştir. Bu ülkede cinsel eğitim üç bölümde uygulamaktadır. Birinci Bölümde (1-4. sınıf) kadın-erkek arasındaki farklar, üreme, gebelik, doğum, aile planlaması, ailenin büyüklüğü ve buluş çağı konularında bilgi verilmektedir. İkinci Bölümde ise (5-7. sınıf), cinsel organlar, hormonlar, genetik, cinsel içgüdü, döllenme, doğum kontrolü, cinsel yolla bulaşan hastalıklar ve pornografi hakkında bilgi verilmektedir. Üçüncü Bölümde ise (8-10. sınıf), bütün konularda tartışılarak, etik, ahlak, sosyal ve aile ile ilgili sorunlar ele alınmaktadır (Günaydın, 2000).

1990'lı yılların sonlarına bakıldığında İskoçya'da cinsel eğitimin zorunlu olmadığı görülmektedir. Eğitimciler çocuklara, hangi seviyede, nasıl bir eğitim vereceklerine kendi inisiyatifleriyle karar vermektedirler. Fakat burada onlara rehberlik eden uzmanlar bulunmaktadır (Cole-Hamilton, 1998).

Fransa'da ise, okulların Cinsellik ve Eğitim Üzerinde Araştırma ve İnceleme Grubu adı altında kurduğu hizmet birimi bulunmaktadır. Bu birim bütün eğitim dönemleri boyunca ihtiyaç duyulduğunda toplanmaktadır. Her kesime açık tutulan ve 2 yıl süren Cinsellik ve Eğitim Semineri düzenlenmektedir (Günaydın, 2000).

Birleşmiş Milletler (BM) 90'lı yıllarda, 2000 yılında 6 milyar olacak olan dünya nüfusunu denetim altına almak için cinsel eğitim, cinsel sağlık ve sağlıklı kürtajın desteklenmesi kararı almıştır. Bu karar, nüfus patlamasına karşı atılan en önemli adım olarak yorumlanmıştır.

Vatikan'ın 'cinsel eğitim aile içinde kalmalıdır' şeklindeki görüş ve itirazlarına rağmen, BM delegeleri, 'ailede ve aile dışında cinsel eğitim almak, bulaşıcı hastalıklardan ve istem dışı hamilelikten korunarak sağlıklı bir cinsel hayata sahip olmak gençlerin en tabii hakkıdır' şeklinde bir karar almışlardır (Haywood, 1996).

Amerikan okullarında halen 10. sınıf düzeyindeki (15-16 yaş) öğrencilerin %20'si ilk cinsel ilişkisini bir şekilde yaşamış durumdadır. Fransa'da ise 17 yaşına kadar öğrencilerin %72'si cinsellikle tanışmıştır. Hatta kızların %31'i 24 yaşından önce en az bir kez hamile kalmaktadır (Donovan, 1992).

İngiltere'de cinsel eğitim 11 yaşında başlamakta, kızlar ve erkekler aynı sınıflarda cinsel eğitim almaktadırlar (Stephenson ve ark, 2004). İngiltere'de bugünlerde cinsel eğitim derslerinin yetersizliği tartışılmaktadır. Önde gelen eleştiriler ise eğitime çok geç başlandığı, gereğinden fazla didaktik olduğu ve sadece biyolojik bilgi vermeyi amaçladığı yönündedir (Haywood, 1996).

Bununla birlikte, Avustralya'da ise 1992'den beri orta dereceli okullarda 'cinsel yaşamda güvenlik' dersi verilmektedir. Hastalıklar ve gebelikten nasıl korunabileceği öğretilmektedir. Hatta Çin bile bu programı çok beğenerek uygulamaya başlamıştır (Günaydın, 2000).

Hyde ve DeLamater (1997)'nin aktardığına göre; Kirby, cinsel eğitim programlarında beş dönem olduğunu düşünmektedir. *İlk dönem programlar*; yaklaşık 1960'lı yıllarda geliştirilmiştir. Bunlar daha çok, bilginin aktarılmasına yönelik programlardır. Bunların hedefi ergen hamileliklerinin sayısını azaltmaktır. Bu nedenle, öğrencilere daha çok cinsel ilişki, hamilelik ve doğum kontrolü ve bir bebek sahibi olmanın sonuçları vurgulanmaktaydı. Bu programların etkisi daha sonra çok sağlıklı bir şekilde değerlendirilmemiştir; ama bilgi artışına yol açtığı bilinmektedir. *İkinci dönem programlar*; ilk dönemdeki programın bilgi içeriğini devam ettirmekle beraber esas vurgu değerler ve karar verme becerileri üzerindedir. Bu programın geliştiricileri, gençlerin değerleri tam olarak oluşmadığı ve karar vermede güçlük yaşadıkları için cinsel risk aldıklarını düşünmektedirler. *Üçüncü dönem programlar*; daha öncekilere karşıt olarak geliştirilmiş programlardır. Bu dönemde bazıları okulda cinsel eğitim konusuna tamamen karşı çıkmışlardır; bazıları da mevcut programların fazla özgürlükçü ve fazla izin verici olduğunu düşünmüşlerdir. Bu dönem programları evlilik öncesi namus/temizlik/saflık konusuna vurgu yapmıştır. *Dördüncü dönem programlarda*; cinsel eğitimin odağı hamileliklerin önlenmesi konusundan AIDS ve diğer cinsel yolla bulaşan hastalıklar konusuna yönelmiştir. Pek çok okul ve aile HIV/AIDS konusunda kapsamlı bir eğitim talebinde bulunmuşlardır. Bu tarz programlar daha önceki üç dönemdeki programlardan bağımsız geliştirilmiştir. Bu programlar çok katı bir şekilde hastalıkların önlenmesi konusuna odaklanmışlardır. Hedefleri arasında AIDS ve diğer cinsel yolla bulaşan hastalıklar konusunda mitleri ortadan kaldırmak, cinsel ilişkiye geç başlamayı destekleme, korunmasız cinsel ilişkiden kaçınmak gibi konular vardı. *Beşinci dönem programlar*; çok belirgin bir şekilde sağlık konusundaki sosyal öğrenme teorisi ve benzerleri gibi sosyal bilim teorilerine dayandırılmaktadır. Bu programlar yeni becerilerin deneyimlenmesinin önemini vurgular ve bu nedenle drama uygulamalarına yer verir. Bu program cinsel saygı (sex respect) olarak adlandırılmaktadır. Bu programın en büyük hedefi ahlaki ve güvenli olan tek yaklaşımın "kaçınma" olduğunu öğretmektir. Pek çok ilgi çekici teknik kullanılmaktadır. Bunlardan biri de "en doğrusunu yap, evliliği bekle (Do the right thing, wait for the ring!)" gibi sloganlardır (Akt; Hyde ve DeLamater, 1997).

Gelişmiş ülkeler cinsel eğitim programlarına çok önceden başlamış ve toplum olarak da bu konuda çok mesafe kat etmiş oldukları için bugün tartışılan konular ülkemizdeki konulara göre farklılıklar göstermektedir. Bu konuda ülkemizde yapılan çalışmaların yeterli olduğu söylenemez.

Türkiye’de okul öncesi dönemdeki çocuklar üzerinde 1975 yılından günümüze kadar yapılmış olan çalışmalar incelendiğinde, ilk yıllarda cinsel gelişim ve eğitim konusuna hiç değinilmezken 80’li yıllardan sonra araştırmaların az da olsa yapılmaya başlandığı ve giderek artmaya başladığı belirlenmiştir (Haktanır, 2005).

Türkiye’de cinsel eğitim ilk kez, 1974 yılında, Türkiye Aile Planlaması Derneği’nin de katılımı ile tartışılmaya balanmış, konuyla ilgili olarak bilgi ve tutumların araştırılması gereğine dikkat çekilmiştir. 1990’lı yıllarda HIV/AIDS yayılımına paralel olarak gençlerin üreme sağlığı konusunda bilgilendirilmeleri ve hizmet gereksinimlerinin karşılanması için, ülkemizde sınırlı sayıda da olsa, gönüllü kuruluşların öncülüğünde, özel projeler yürütülmüş, yerel eğitim etkinlikleri gerçekleştirilmiştir (Bulut ve ark., 2003).

1994 yılında Türkiye Aile Planlaması Derneği ile İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfı (İKGV)’nin işbirliği ile İstanbul’da “Gençlik, Cinsel Eğitim ve Üreme Sağlığı” toplantısı yapılmıştır. Bu alanda çok sayıda eğiticiye ihtiyaç olduğu ortaya çıkmıştır. Bu nedenle Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (United Nations Population Fund-UNFPA) ’nun desteği ile geleceğin öğretmenlerinin yetiştirilmesine katkıda bulunmak amacıyla 1997’de uygulamaya konan bir proje geliştirilmiştir. Bu proje içerisinde üç eğitim fakültesi belirlenmiş ve bu fakültenin öğrencileri olan öğretmen adaylarına seçmeli olarak, cinsel sağlık bilgileri dersi verilmesi hedeflenmiştir (Bulut ve ark. 2003).

1999-2000 öğretim yılı bahar döneminde Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi ve Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde toplam 900 öğretmen adayının katıldığı cinsel sağlık bilgileri dersi verilmiştir. 2001-2002 dönemi sonunda eğitim alan öğretmen adayı sayısı 1285’e ulaşmıştır.

MEB’in farklı kuruluşlarla işbirliği halinde yürüttüğü bazı projeler de bulunmaktadır. 1993 yılında “Değişim, Genç Kızlığa İlk Adım” projesi ile altı yıl içinde 80 ilde on bini aşan sayıda okulda 2 milyon kız öğrenci ergenlik dönemi konusunda bilgilendirilmiştir.

2000-2001 döneminde de “Ergenlik Dönemi Değişim” projesi ile erkek öğrenciler ayrı gruplar olarak kapsama alınmıştır. O dönemde öğrenciler ve öğretmenler için kitapçık geliştirilmiş, anne-babalar bir mektupla etkinlik hakkında bilgilendirilmiştir. Bu çalışmalar öğrencilerin, ailelerin ve öğretmenlerin ilgisiyle karşılanmış, 2002-2003 öğretim yılında; insanda üreme sağlığı konuları “vücudumda neler var” ünitesi, altıncı sınıfta; “canlılarda üreme ve gelişme” ünitesi sekizinci sınıfta okutulmak üzere ilköğretim programında yer almıştır.

UNFPA’nın desteği ile 2001-2005 yılları arasında MEB’in yürütücülüğünde ve İKGV’nin işbirliğinde “Ergenlerin Sağlık Bilincinin Geliştirilmesi” başlığı ile yeni bir hizmet projesiyle etkinliklerin geliştirilmesi amaçlanmıştır (Bulut ve ark., 2003).

2002 yılında başlayan ve İKGV’nin UNFPA desteğiyle ve Uluslararası Çocuk Merkezi (International Children Center) ile işbirliği içerisinde yürüttüğü projede, İKGV’nin koordinatörlüğünde bulunan Boğaziçi, Ege, Koç ve Yeditepe Üniversitelerinin Gençlik Danışma Birimlerinde (GDB) gençlere üreme sağlığı danışmanlığı ve hizmet sunumu ile bilgi-eğitim-iletişim (BEİ) materyali ve kontraseptif malzeme dağıtımını sürdürülmüştür. Üniversitelerde yapılan çalışmalar, aylık formlar, telefon görüşmeleri ve üç ayda bir yapılan ziyaretlerle aylık olarak takip edilmiştir. Aralık 2004’te projeye “akran eğitimi” bileşeni eklenmiş; İKGV’nin koordine ettiği 4 üniversitede toplam 13 öğrenci UNFPA tarafından “akran eğitimcisi” olarak eğitilmiştir. Gençlik Danışma Birimlerindeki hizmet sunucular ile akran eğitimcilerin ortak olarak düzenledikleri eğitim ve tanıtım aktiviteleri ile üniversitelerde gerçekleştirilen çalışmalarda çeşitlenme sağlanmıştır. Mayıs 2005’te, birimlerde görev yapacak yeni hizmet sunucularına yönelik eğitim, İKGV tarafından gerçekleştirilmiş ve 8 üniversitede toplam 16 sağlık personeli eğitilerek “hizmet sunucuları” olarak yetiştirilmişlerdir. Aralık 2005’te yapılan proje

değerlendirme toplantısına, üniversitelerden hizmet sunucular ve akran eğitimciler katılmış ve projenin bitişini takiben çalışmaların sürdürülebilirliği üzerine önerileri tartışmışlardır. Proje 2005 yılı sonu itibariyle tamamlanmıştır. İKGV, UNFPA programı kapsamında yürütülmekte olan Youth Peer çalışmalarına halen desteğini sürdürmektedir (http://www.ikgv.org/sws_dosyalar/oncelikler.doc).

Ulusal düzeyde cinsel eğitim ile ilgili olarak çalışmalara bakıldığında ise yapılan incelemeler sonucunda, 1994 yılında MEB Sağlık İdaresi Daire Başkanlığı tarafından bir proje başlatıldığı görülmektedir. Bu proje kapsamında ekipler oluşturularak okullarda, ergenlik dönemindeki değişiklikler hakkında gençlere bilgi vermeye çalışılmıştır. Bu projenin devamında 2000 yılında İstanbul'daki pilot okullarda ilk "cinsel eğitim" dersi vermeye başlanmıştır. Erkek ve kız öğrenciler ayrı sınıflarda eğitime alınmışlar, kızlara erkek öğretmen, erkeklere ise bayan öğretmen bilgi vermiştir. Fakat bu uygulama uzun süre yürürlükte kalamamıştır (Milliyet Gazetesi, 2000). Günümüzde okullarda "cinsel eğitim"le ilgili özel bir uygulama bulunmamaktadır. Halen ilkokulda bitki üremesi dışında cinsellikle ilgili bilgilendirme yapılmamaktadır. Liselerde ise eğitim içeriğinde sınırlı bir şekilde menstürasyon döngüsü ve sperm üretimi gibi konular dışında başka bilgi yoktur (Bulut, 2005).

MEB'in okul öncesi ve ilköğretim programları incelendiğinde, "cinsel eğitim" kavramının programlar içinde hak ettiği yeri bulamadığı görülmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü tarafından 2002-2003 eğitim öğretim yılında denenip geliştirilmek üzere bir program uygulamaya konmuştur. "36-72 Aylık Çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitim Programı" olarak adlandırılan program daha sonra yapılan araştırmalar ve uygulamalardan alınan geribildirimler sonucu 2005-2006 eğitim öğretim yılında yeniden düzenlenmiştir. Düzenlenen yeni program incelendiğinde, "cinsel" sözcüğünün program içinde sadece bir tek kez 48. sayfada "Meslek Etiği ve Öğretmen Yeterlikleri" başlığı altında "...fiziksel, cinsel, sözlü ve duygusal istismar..." cümlesi içinde geçtiği görülmektedir. Bunun dışında cinsel eğitimi çağrıştıracak herhangi bir cümleye rastlanmamıştır (<http://ooegm.meb.gov.tr/program/program%20kitabi.pdf>).

Bıkmaz ve Güler (2007), Türkiye'de en yüksek okullulaşma oranının % 92 ile ilköğretim döneminde olduğunu belirterek bu nedenle ilköğretim yıllarının sağlık ve cinsellikle ilgili bilgi, beceri ve tutum kazandırılması için çok önemli bir dönem olduğunu vurgulamaktadırlar. Yaptıkları araştırmada 2002-2003 ders yılında ilköğretim programındaki dersleri incelemişlerdir. 15'i zorunlu, 7'si seçmeli olmak üzere toplam 22 ders incelenmiştir. Bu derslerden matematik, müzik, Atatürk ilke ve inkılapları, yabancı dil dersinin sağlıkla ilgili hiçbir konuyu barındırmadığı görülmüştür ve değerlendirmeye alınmamıştır. İncelenen derslerin konuları arasında da sağlıklı hamilelik ve doğum, erken hamilelik riski, cinsel kimlik gelişimi, adölesanda görülen değişiklikler, cinsel şiddet ve taciz durumunda başvurulabilecek merkezler, anne-baba olmanın sorumlulukları, cinsiyet ayrımcılığı, ilişkilerde "hayır" diyebilmek gibi konuların yer almadığı görülmektedir.

Cinsel Eğitimin Yararları

Cinsel eğitimin bireysel ve toplumsal pek çok yararı olduğu göz ardı edilmemelidir. Bunlardan bazıları:

- Cinsel eğitim sayesinde çocuk kendi bedenine ve karşı cinsin bedenine saygı duymayı öğrenir. Bu durum çocuğun ileriki yaşantısında kendi cinsiyetindekilerle ve karşı cinsten kişilerle sağlıklı, düzeyli ilişkiler kurmasına neden olur.
- Çocuğun kendi bedenini ve özelliklerini tanıması, kendine güvenini arttıran bir özelliktir.

- Cinsel gelişim ile ilgili bilgileri erken yaştan itibaren alan ve bu anlamda sağlam temeller oluşturan kişi, bedenine karşı sorumluluklarını bilir.
- Cinsel eğitimi aşama aşama ve yaşına uygun olarak alan çocuk/kişi, sonraki yaşamında karşı cinsle kurduğu ilişkilerde dengeli olur (Tuzcuoğlu, Tuzcuoğlu, 2004).
- Çocuğa verilen doğru bilgiler sayesinde çocuklar kendilerine güven konusunda daha başarılıdırlar. Bu duygu sayesinde girişkenlikleri artar, daha kolay ilişkiler kurabilirler ve daha başarılı olabilirler.
- Ergenlik döneminde bedensel değişiklikler konusunda bilgilendirilen çocuklar farklılaşmalarını daha çabuk kabullenirler, anormallik endişeleri ve yetersizlik korkuları azalır.
- Doğru bilgilerle donanmış kişi, cinsellik hakkında duyduğu yanlış bilgileri kolaylıkla reddeder.
- Bilgili kişiler arkadaşlarının uygunsuz teklif ve baskılarına direnmekte daha başarılıdırlar (Taşçı, 2003). Ayrıca çocuklar cinsel istismara karşı koyabilme konusunda da bilgilendirildiklerinde birçok istismar olayı önlenecektir (Çokar ve Ortaylı, 2003).

Sonuç ve Öneriler

Yapılan araştırmalar ve incelemeler sonucunda ülkemizde cinsel eğitimin hak ettiği yere kavuştuğu söylenemez. Oysa çocuğun kendisini, kişiliğini, duygularını, bedenini, karşısındaki insanları tanıması, sevmesi ve saygı duymasından başlayarak sayısız yararları olacağı göz ardı edilmemelidir. Bu yararlar yetişkinlik sürecini de kapsayacak ve ülke geneline yansiyacaktır. Cinsel eğitimin kazanımlarının hem bireysel hem de toplumsal bazda sayılamayacak kadar fazla olduğu görülmektedir.

Öncelikle ülkemiz çocukları ve yetişkinleri için bir cinsel eğitim tanımı yapılmalı ve bundan sonra da cinsel eğitim hedefleri belirlenmelidir. Son yıllarda AIDS ve diğer cinsel yolla bulaşan hastalıklar konusu çok gündeme oturtulmuş ve cinsel eğitimin sadece bunlardan korunmak olduğu imajı yerleşmiştir. Cinsel eğitimin vücut kısımlarının adları, fonksiyonları, korunması ve üreme bilgilerinin çok ötesinde olduğu bilinci artık yerleşmelidir. Bundan sonra genel bir "Cinsel Eğitim" tanımı yapılabilir; ama hedeflerin bölgelere, illere hatta aynı ildeki ilçelere, mahallelere göre de değişebileceği unutulmamalıdır. Hedefleri belirlemek için doğru değerlendirme araçlarına gereksinim vardır. Anne-babalar, öğretmenler, çocuklar ne biliyorlar, ne kadar doğru biliyorlar, neyi yanlış biliyorlar, bu konulara karşı algıları ve tutumları nasıl, neyi ne kadar bilmeleri gerekiyor sorularını cevaplayacak değerlendirme araçları cesurca hazırlanmalı ve uygulanmalıdır. Daha sonra hedeflerin nasıl ve kim tarafından kazandırılacağı, bu süreçte kimlerin görevinin olacağı, hangi materyallerin kullanılacağı, medyanın bu süreçte nasıl dahil edileceği gibi konular da belirlenmelidir.

Cinsel eğitimin hedef kitesini belirlemek çok zor bir konudur. Çünkü önce çocukların mı, yoksa yetişkinlerin mi eğitilmesi gerektiği sorusu zor bir sorudur. Oysa bizim ülke olarak kaybedecek bir dakikamız bile yoktur. Aynı zamanda bu eğitim bir karmaşa ve çelişki olmaması açısından çocuklara ve yetişkinlere eşzamanlı olarak verilmelidir. Bu da çocuk ve yetişkinlerin aynı zamanda eğitilmeleri için geniş çaplı bir organizasyon yapılması gereğini gündeme getirmektedir.

Cinsel eğitimin ülkemiz okul programlarında maalesef yeterince ele alınmadığı çok açıktır. Ailelerin de bu konuda yetersiz olmalarının nedeni okul döneminde bu eğitimi almamış olmalarıdır. Çünkü bugünkü anne-babalar bir süre öncesinin öğrencileridir ve bu konuda eğitilmemişlerdir. Ailelerin cinsel eğitimden kaçınmalarının nedenlerinden biri, bu konu hakkında konuşmaktan utanç duymaları, bir diğeri de kendilerini bilgili hissetmemeleridir.

Oysa anne-babalar çocukların ilk cinsel eğitimcileridir. Hem ilk cinsel bilgileri verme ve model olma hem de okuldan cinsel eğitim talep etme, verilen eğitime destek olma, verilen eğitimin bir parçası olma ve verilen eğitimi denetleme fonksiyonları olmalıdır.

Ülkemizde cinsel eğitimin erken dönemde verilmesinin önemini ortaya koymak için çalışmalar yapılmalıdır. Bu amaç doğrultusunda okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim öğretmenlerinin yetiştirilme sürecinde cinsel eğitim konusu ders programları içine yerleştirilmelidir. Aynı zamanda alanda çalışan öğretmenlere de hizmetiçi eğitim verilmelidir. MEB'in okul öncesi eğitim, ilköğretim ve ortaöğretim müfredatı içerisinde "cinsel eğitim"e yönelik konuların yer almasına yönelik çalışmalarına hız kazandırılmalıdır. Okuldaki öğretmenler, idareciler, revirde-kantinde-kütüphanede-yemekhanede çalışanlar, tüm diğer personel ve bunun yanı sıra servis görevlileri gibi okulla ilgili görevlerde çalışan herkes de bu eğitimin bir parçası olarak görülmelidir. Çünkü tüm bu sayılan kişiler bilgi, tutum, inanış, davranışlarıyla çocuklara model olacak, zaman zaman da çocukların sorularıyla karşı karşıya kalabileceklerdir.

Cinsel eğitim içine toplumun tüm kesimleri alınmalıdır. Çünkü cinsel roller toplum tarafından belirlenmektedir. Bu noktada da medyaya büyük görevler düşmektedir. Medya konu hakkında bilinçlendirilmeli ve devlet tarafından hazırlanan programlara destek olması sağlanmalıdır. Cinsel eğitimin yaşam boyu sürecek bir süreç olduğu unutulmamalıdır.

Son günlerde "tarih boyunca ilk kez çocukların yetişkinlerden daha fazla şey bildikleri" söylemi gündemdedir. Gerçekten de çocuklarımız eski ile kıyaslandığında çok daha meraklı, heyecanlı, araştırmacı, soru soran, gözlem yapan, eleştiren çocuklardır. Aileler ve okul, cinsel konulardan kaçarak veya baskı altına alarak yeni nesilleri eğitemeyeceklerini kabul etmelidirler. Cinsel konularda bilgi kadar duygu, düşünce ve tutumların da önemli olduğu unutulmamalıdır. Cinselliğin korkulacak, kaçılacak bir şey olduğunu öğretmek ve böylece kontrol altında tutabileceğini düşünmek yerine, çocuklara kendine ve karşısındakine saygı duymayı öğretmek gerekmektedir.

Ülkemizde cinsel eğitim konusunda büyük bir eksiklik olduğu çok açıktır. İlgili bakanlıklar, ilgili tüm kurumlar, üniversiteler, aileler ve medya için harekete geçme zamanıdır.

Kaynakça

- Artan, İ. (2002). Cinsel Eğitim Etkinliklerinin Ders Programları Aracılığı ile Uygulanması. *Yaşadıkça Eğitim*. Sayı 73. İstanbul.
- Artan, İ. (2002). İlköğretim İkinci Kademe Öğrencileri İçin Cinsel Eğitim Etkinlik Örnekleri. *HIV/ AIDS*, 5,2, Ankara: Öncü Basımevi.
- Bayhan, S. P. ; Artan, İ. (2004). *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi*. İstanbul: Morpa Yayınları.
- Bergen, D. (2007). *Human Development*. USA: Pearson-Prentice Hall.
- Bıkmaz, F. H.; Güler, D. S. (2007). An Evaluation of Health and Sexuality Education in Turkish Elementary School Curricula. *Sex Education*, 7, 3, s. 277-292. August, 277-292.
- Bulut, A. (2005). Erken Çocukluk Döneminde Cinsel Eğitim. M. Sevinç (Edt.), *Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar*. İstanbul: Morpa Yayınları.
- Bulut, A. ve Ark. (2003). Cinsel Sağlık Bilgileri Eğitimi. M. Çokar ve H. Nalbant (Edt.), *Öğretmen ve Öğretmen Adayları İçin Cinsel Sağlık Eğitimi (9-38)*. İstanbul: Uygun Matbaası.
- Cole-Hamilton, I. (1998). *Sex Education in Scotland*. Edinburg: Scottish Sensory Centre.
- Çok, F. (2003). *Ergenlerin Cinsel Eğitimi-Bir Program Denemesi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Çokar, M. ve Ortaylı, N. (2003). Üreme Sağlığı. M. Çokar ve H. Nalbant (Edt.), *Öğretmen ve Öğretmen Adayları İçin Cinsel Sağlık Eğitimi (90-152)*. İstanbul: Uygun Matbaası.

- Donovan, P. (1992). Sex Education in America's Schools: Progress And Obstacles. USA: *Today Magazine*. Vol. 121
- Foucault, M. (1976-84). *Cinselliğin Tarihi*. Çev. H. U. Tanrıöver. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Günaydın, S. (2000). Okullarda Cinsel Eğitim ve İşlevini Yitiren Leylekler. *Hürriyet Gazetesi*. 3 Mart 2000.
- Haktanır, G. (2005). Çocuk Cinselliği. Oktay ve Unutkan (Edt). *Okul Öncesi Eğitimde Güncel Konular*. İstanbul: Morpa Yayınları.
- Haywood, C. (1996). Sex Education Policy And Regulation Of Young People's Sexual Practice. *Educational Review*, Vol. 48 (2).
- Hyde, J.S; DeLamater, J. (1997). *Understanding Human Sexuality*. Sixth Edition. The McGraw-Hill Companies. Inc.
- Jenkins, I. (1993). *Yazılı Kaynaklar ve Arkeolojik Buluntular Işığında Antik Devirde Çocuk Eğitimi*. Çev. Hasan Malay. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Measor, L.; Tiffin, C.; Miller, K. (2000). *Young People's Views on Sex Education*. NY, USA: Routledge Falmer.
- Milliyet Gazetesi, 22 Şubat 2000.
- Montaigne, M. (1984). *Denemeler*. Çev. Sabahattin Eyüboğlu. İstanbul: Cem Yayınevi.
- Moralli-Daninos, A. (1974). *Cinsel İlişkiler Tarihi*. Çev. İbrahim Yakupoğlu. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Onur, B. (2005). *Anılardaki Aşklar, Çocukluğun ve Gençliğin Psikoseksüel Tarihi*. İstanbul: Kitap Yayınevi.
- Özgül, İ.E., (1997). *Cinsellik ve Cinsel Yaşam*. Ankara: PDREM Yayınları.
- Stephenson, J.M.; Strange, V; Forrest, S; Oakley, A; Copas, A; Allen, E; Babiker, A; Black, S; Ali, M; Monteiro, H; Johnson, A., M. (2004). Pupil-Led Sex Education In England (RIPPLE Study): Cluster- Randomised Intervention Trial. Centre for Sexual Health & HIV Centre, Vol, 364.
- Poroy, A. (2005). *Türkiye'de Cinsellik*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Rice, F. Philip, (1989). *Human Sexuality*. USA: Wm C. Brown Publishers.
- Tannahill, R. (2003). *Tarihte Cinsellik*. (1980-1989). çev: S. Gül. Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- Tuzcuoğlu, N; Tuzcuoğlu, S. (2004). *Çocuğun Cinsel Eğitimi – Anne, Ben Nasıl Doğdum?*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları, 2. Baskı.
- Yelken, Z. (1996). *Anne ve Babaların 3-6 Yaş Dönemindeki Çocuğun Cinsel Gelişim ve Cinsel Eğitim Konusundaki Bilgi Düzeyleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: H.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- http://www.ikgv.org/sws_dosyalar/oncelikler.doc